

ACHTERDOCHT IS HET WERELDBEELD VAN DE MACHT

LESSEN WORDEN GELEERD EN WEER VERGETEN. In de droom kreeg Nebukadnezar de boodschap dat wereldrijken relatief en tijdelijk zijn. Maar deze les lijkt hij snel te zijn vergeten. Hij wil de absolute macht van zijn ‘duizendjarig rijk’ demonstreren. Hoe kan dat beter dan door een plechtigheid met veel pracht en praal? Er wordt een uiterst goed georganiseerde manifestatie op poten gezet, iets waarin dictaturen lijken uit te blinken. Nebukadnezar zet met zijn beeld de mens centraal; ‘de MENS is zijn god’. Het is zeer wel denkbaar dat het beeld een verwijzing naar Nebukadnezar zelf is. Egoïsme en zelfgerichtheid kent geen grenzen.

Hoelang is Rotterdam al niet bezig met de voorbereiding van het eurovisie songfestival? Zo’n happening regel je niet binnen een paar dagen. Nebukadnezar heeft het plan opgevat om een grootscheepse happening op touw te zetten, met als doel dat iedereen trouw aan de staat en dus aan hem betoont. Maanden van regelen, oefenen en het voorbereiden van het terrein en het gieten van een kolossaal beeld gingen aan de plechtigheid vooraf. Het programma en de bedoeling zal veel besproken zijn. Sadrach, Mesach en Abed-Nego hebben vast overwogen wat hun te doen stond. Ze waren loyaal aan de vorst, maar het afgodische karakter van de viering konden ze niet voor hun rekening nemen. Hun beslissing was: koste wat het kost, wij doen niet mee aan deze afgoderij van staat en leider. Dit besluit, weten ze, kan hun het leven kosten. Het was niet een opwelling, ze zullen weken in martelende spanning gezeten hebben.

Eindelijk is het zover. Alle kopstukken uit de politieke en militaire macht zijn opgeroepen. Ook de rechterlijke macht moet aan het verzoek voldoen. Van scheiding tussen staat en rechterlijke macht is geen sprake. Dat is een luxe van de westerse wereld. Altijd weer streeft de heersende macht ernaar om de bevolking onder toezicht te houden. ‘Vrede van de despoot’ zoals de Romeinen het noemden. Om het volk te binden waren en zijn verschillende technieken in gebruik: zweren op de staat, de keizer aanbidden en camera’s op straat. Als de staat samenvalt met een ‘goddelijke’ roeping ligt onderdrukking op de loer. Wat wij misschien gemakkelijk over het hoofd zien is dat die ‘goddelijke’ roeping ook wel een christelijk jasje draagt. Denk maar aan de kruistochten of de Spaanse inquisitie.

Nebukadnezar speelt het slim. Hij maakt het de mensen gemakkelijk om mee te doen. Muziek om in de stemming te komen, sociale druk van de massa en voor wie toch nog twijfelt: uitzicht op een vurig einde. Wie zal dan niet meedoen? Er is altijd wel een excuus te vinden. Echter die vonden Sadrach, Mesach en Abed-Nego niet, zij blijven staan. Eigenlijk vallen ze in de menigte niet eens goed op. Nebukadnezar moet door ‘behulpzame’ hovelingen op hun gedrag gewezen worden. Fijntjes wijzen ze erop dat Nebukadnezar het zelf bevolen had. En om het nog wat meer in te masseren komen ze met hele en halve waarheden: *‘Nu zijn er Joodse mannen die u over het bestuur van het gewest Babel hebt aangesteld, namelijk*

Sadrach, Mesach en Abed-Nego. Deze mannen hebben op uw bevel, o koning, geen acht geslagen. Uw goden vereren zij niet, en het gouden beeld dat u hebt opgericht, aanbidden zij niet. Het zijn Joden, ja, maar wat heeft dat ermee te maken? Antisemitisme, ze horen er eigenlijk toch niet bij? U hebt ze zelf aangesteld, daarin zit een ondertoontje: wat zijn ze ondankbaar en ze slaan uw bevelen in de wind. Wat? Deze mannen behoren tot de meest capabele ambtenaren, zijn trouw aan de koning, maar geen slaafse hielenlikkers. Ze dienen een andere God. Zeker en dat was tot dan toe geen probleem. En het is absoluut waar dat ze het gouden beeld (let wel DAT U hebt opgericht) niet willen aanbidden. Ze brengen het als landverraad dat Nebukadnezar, om geen gezichtsverlies te lijden, niet over zijn kant kon laten gaan.

Nebukadnezar wordt door de hovelingen gedwongen te handelen. Hij toont zich in eerste instantie nog meegaand door Sadrach, Mesach en Abed-Nego een tweede kans aan te bieden. Maar van die mogelijkheid maken de drie mannen geen gebruik. Uit hun antwoord blijkt duidelijk dat ze God in staat achten hen te redden, maar dat niet verwachten.

Nebukadnezar was gewend mensen te kneden naar zijn wil (Matth. 10: 17-18). Hij beseft dat hij geen macht over Sadrach, Mesach en Abed-Nego heeft. Hij kan ze weliswaar doden, maar niet laten buigen. Dit maakt hem furieus. De vurige oven werd nog heter gestookt. En een kwaad man verraadt zijn diepste gevoelens: *‘En wie is dan de god die u uit MIJN handen kan verlossen?’* (vs. 15).

De mannen waren gedoemd te sterven en dat gevoel zullen ze ook gehad hebben. Dat God in dit geval wel ingreep, verwachtte eigenlijk geen mens. God redde de mannen niet VAN het vuur, maar IN het vuur. Zoals Nebukadnezar het de mensen gemakkelijk maakte om te knielen, zo laat God Nebukadnezar inzien dat het ingrijpen van bovennatuurlijke aard is. Er waren niet drie, maar vier mannen in de vlammen te zien. De verbazing van Nebukadnezar is overduidelijk. Hij ervaart dit als een bovennatuurlijk teken van de macht van de god van de Joden. Een macht die groter is dan je van de eigen goden kunt verwachten.

VOOR WAT HOORT WAT

Zo de mens al waarde heeft, dan alleen vanuit het oogpunt om er zelf beter van te worden. In de *Enûma êlish* maken de goden mensen om hen het zware werk te laten doen en ze mogen de goden aanbidden. Als tegenprestatie willen de goden de mensen wel beschermen. Voor wat hoort wat. Slaven en vee behandel je goed, al is het maar uit economisch eigenbelang. De halfgod Nebukadnezar begrijpt dat en offert ‘The Expendables’ op. In Sadrach, Mesach en Abed-Necho is veel geïnvesteerd en ze zijn goed, maar ze zijn niet onmisbaar. Deze gedachtegang is ook onze maatschappij niet vreemd. Mensen zijn hooguit van relatieve waarde. Een uitspraak als: ‘Du bist nichts dein Volk ist alles’, spreekt boekdelen.

Wetenschappelijk is de soort *Homo sapiens* niets meer dan welke willekeurige andere diersoort. Dit consequent doorgedacht leidt onherroepelijk tot een

morele opvatting waarvan de meesten gruwen. Peter Singer schreef in zijn boek *Practical Ethics* 1979 blz. 112: *'The life of a newborn baby is of less value than the life of a pig, a dog or a chimpanzee.'* (Het leven van een pasgeboren baby is minder waard dan het leven van een varken, een hond of een chimpansee). Let wel, Singer noemt de mens niet waardeloos, maar van niet meer waarde dan andere levensvormen. Hij is een groot voorvechter om de levensomstandigheden van dieren te verbeteren. Hij sluit God wetenschappelijk uit. Maar zonder God is in principe moreel alles toelaatbaar.

Denk niet dat ik de wetenschap wantrouw. Niets is minder waar. Ik hecht grote waarde aan wetenschap mits deze duidelijk onderbouwd is. Natuurwetenschappen kunnen vragen over het WAT, HOE en WAARDOOR goed beantwoorden. Maar voor vragen over ZINGEVING en BETEKENIS ligt dit anders. Bepaalde wetenschappers doen uitspraken over zingeving en betekenis buiten hun vakgebied om. Soms klinken die uitlatingen zeer wetenschappelijk, maar zij hebben buiten hun expertise evenveel te zeggen als elke willekeurige voorbijganger. Onzin blijft onzin, al wordt het gezegd door de knapste kop.

Als ik mijn kinderen vraag hun kamer op te ruimen, verwacht ik dat het gebeurt. Maar bij hun geboorte realiseerde ik mij ook dat zij onafhankelijke mensen worden, die hun eigen weg gaan en hun eigen keuzes maken. Inclusief het recht om zich tegen mij te keren, want een kind kiest zijn ouders niet. Toch was dat het risico waard. Dat de kamer wordt opgeruimd? Ach, elke ouder begrijpt mijn dilemma. Dan is het toch vaak: voor wat hoort wat.

Mijn liefde voor mijn kinderen is nog maar een zwakke afspiegeling van Gods liefde voor ieder mens. God schiep ALLE mensen naar zijn beeld en nam ook het risico afgewezen te worden.

Wat zou ik doen met een verloren zoon (Lucas 15:11-32) die mij dood verklaarde en naar huis komt en alleen maar met zijn maag denkt?

Onvoorwaardelijke liefde geven en niets terugverwachten? ■

VRAGEN DIE KNAGEN

1. God had wel kunnen ingrijpen voordat de vrienden in het vuur geworpen werden. Wat kunnen redenen zijn dat Hij wachtte?
2. In Romeinen 14 bespreekt Paulus de problematiek van het eten van offervlees. 2 Kon. 5: 18 gaat ook over deelname aan plechtigheden. Kun je plechtigheden van andere godsdiensten bijwonen of meevieren?
3. 'Ieder zijn waarheid'. Is deze bewering tolerant of onjuist?
4. Hoe herken je intolerante uitspraken die in de onzincategorie vallen?
5. Al het goede komt van God. Wat is je mening hierover en hoe beïnvloedt dat je houding ten opzichte van andere godsdiensten?